

Prof. dr hab. Tadeusz Szczerbowski

Instytut Neofilologii

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Recenzja rozprawy doktorskiej Konrada Radomyskiego

Circumlocution in Tok Pisin

(Peryfrazą w języku tok pisin)

W Polsce tok pisin, czyli język neomelanezyjski, wzbudza zainteresowanie głównie wśród misjonarzy i anglistów. Pierwsi używają go jako narzędzia komunikacji w ewangelizacji wieloetnicznej i wielojęzycznej Papui-Nowej Gwinei. Z kolei Anglicy nie kryją radości, że znając angielski, znają jednocześnie kilkadziesiąt procent słownictwa neomelanezyjskiego angielskiego pochodzenia. Owa radość maleje, gdy się okazuje, że słowa angielskie zmieniają zarówno swoje znaczenie, jak i brzmienie pod wpływem przyzwyczajęń fonetycznych Papuańczyków, czyli mieszkańców Papui-Nowej Gwinei (głównie Melanezyjczyków austronezyjskiego pochodzenia i Papuasów). Tak czy owak neomelanezyjski nie przestaje fascynować jako język kreolski oparty głównie na słownictwie angielskim, ale gramatyce melanezyjskiej, czy też szerzej – austronezyjskiej.

W tym kontekście z uznaniem przyjmuję rozprawę doktorską, której autor jest doskonale przygotowany jako anglista i językoznawca. Okazało się, że jednocześnie doktorant zdał celująco test komunikacji międzykulturowej, niezwykle cenny w przyszłych badaniach terenowych w Papui-Nowej Gwinei. Pan Radomyski został bowiem przyjęty jako *wantok* przez liczną rzeszę Papuańczyków, którzy nieodpłatnie zgodzili się być jego konsultantami jako rodzimi użytkownicy języka neomelanezyjskiego. Wśród pomocników

Doktoranta znalazła się nawet znana i ceniona poetka i tłumaczka Papui-Nowej Gwinei Deborah Salle.

Sam temat rozprawy doktorskiej *Peryfraz w języku tok pisin* jest nader interesujący i obiecujący. Pan Radomyski wykorzystuje najnowsze metody językoznawstwa korpusowego i kognitywnego do opisu jednego z najbardziej produktywnych sposobów pomnażania słownictwa w języku neomelanezyjskim. Wnikliwa analiza doktoranta prowadzi do opracowania słownika peryfraz neomelanezyjskich, który już sam w sobie jest doniosłym osiągnięciem naukowym. Jako korpusu tekstów używa doktorant numerów czasopisma „Wantok”. Jest to niewątpliwie wdzięczny korpus, ulubiony przez anglistów, gdyż język artykułów w tym tygodniku pozostaje pod silnym wpływem języka angielskiego. Z tego właśnie powodu autor najobszerniejszej gramatyki języka neomelanezyjskiego wyłączył czasopismo „Wantok” ze swojego korpusu tekstów. Istotnym utrudnieniem dla badaczy jest bardzo niejednorodny język tekstów opublikowanych na łamach tego czasopisma, co bardzo utrudnia poszukiwania norm językowych.

Warto przypomnieć słowa autora najobszerniejszej gramatyki języka neomelanezyjskiego¹

Negatively, I have not used texts from the weekly *Wantok*, which has now for some time been characterized by considerable variation internally and which has increasingly come under anglicizing influence. (Needless to say, this is not a criticism of the language of *Wantok*—it is a different lect.).

Z wagi problemu doskonale zdaje sobie sprawę Konrad Radomyski, który niejednokrotnie odnotowuje rozbieżności związane z pisownią peryfraz neomelanezyjskich. Skrupulatność doktoranta w odnotowywaniu wariantów

¹ Zob. John W. M. Verhaar, 1995, *Toward a Reference Grammar of Tok Pisin: An Experiment in Corpus Linguistics*, Honolulu: University of Hawai'i Press, s. xix.

ortograficznych zarówno w części analitycznej, jak i słownikowej recenzowanej rozprawy, budzi uznanie i podziw.

Aktualizacji wymagają dane liczbowe, które przytacza doktorant. Dotyczą one liczby używanych języków w Papui-Nowej Gwinei. Najnowszy stan wiedzy na ten temat z 2023 roku przedstawia się następująco: 839 języków plus język angielski i 12 języków wymarłych².

Przytoczona przez Doktoranta na stronie 25 uwaga Alfreda Majewicza o wpływie języka niemieckiego na rozwój słownictwa w języku neomelanezyjskim wymaga komentarza. Większość germanizmów wyszła już z użycia, dla młodych Papuańczyków są one niezrozumiałe, co podkreślił Francis Mihalic w artykule *Obsolescence in Tok Pisin vocabulary*³ z 1990 roku.

Istotną częścią recenzowanej rozprawy doktorskiej jest lista frekwencyjna 351 peryfraz neomelanezyjskich, którą opracował Pan Radomyski. Wysoko oceniam szczegółową charakterystyką przedstawioną tabelarycznie na stronach 216- 227. Już sam ten aneks budzi moje uznanie. Doktorant opracował również glosariusz, a właściwie mały słownik peryfraz neomelanezyjsko-angielski (s. 228-331). Cenne jest w tym opracowaniu ilustrowanie każdego hasła przykładami neomelanezyjskim oraz ich angielskim tłumaczeniem. **Oba aneksy (zarówno frekwencyjny, jak i słownikowy) są pożytecznym podsumowaniem oryginalnych badań Konrada Radomyskiego.**

² Zob. <https://www.ethnologue.com/country/PG/>. „Papua New Guinea is a country in the Pacific that is home to 9,119,000 people. It is also home to 839 living indigenous languages. One of these, Tok Pisin, is an official language of the country. Papua New Guinea was also home to 12 indigenous languages that are now extinct. In addition, 1 non-indigenous language, English, is established within the country. It is also an official language. In formal education, 23 indigenous languages are used as languages of instruction”.

³ Zob. Verhaar J. W. M. (ed.), 1990, *Melanesian Pidgin and Tok Pisin*, Amsterdam/Philadelphia, s. 263-273.

Rekapitulując, chciałbym podkreślić, że rozprawa doktorska Konrada Radomyskiego w pełni spełnia wymagania ustawy. Ze względu na jej wybitne walory naukowe rekomenduję ją do druku. Zgłaszam zatem wniosek o dopuszczenie Pana Konrada Radomyskiego do obrony rozprawy doktorskiej.

Kraków, 9 stycznia 2024 roku

Tadeusz Szczerbowski
/prof. dr hab. Tadeusz Szczerbowski/